

Засоби збереження прагматичного аспекту. Проблема надлишковості при перекладі

Основними аспектами роботи є дослідження засобів збереження прагматичного "надзавдання" в гумористичних текстах при перекладі на англійську, українську, російську мови, а саме: виявлення різних мовних проявів прагматичних елементів, основних лексичних, граматичних і стилістичних характеристик гумористичної прози і методи відтворення емоційного впливу у перекладі; актуалізуються питання проблематики перекладу, пов'язаних не лише з варіативністю лексичної одиниці, але й структурно-міжмовними, соціальними відмінностями.

Оскільки кожен перекладач має суто суб'єктивне бачення і сприйняття тих чи інших моментів, особливо цей аспект стосується перекладу гумористичної літератури, критерієм гумору є не предмет зображення, а ставлення автора до цього предмету, його усвідомлення, відтворення [1: 57]. Дослідження відношень між комунікантами і мовними знаками є предметом прагматики — особливого аспекту семіотики. В багатьох лінгвістичних дослідженнях увага приділяється необхідності вивчення прагматики мовних одиниць, а саме відношення між типами прагматичних значень мовних одиниць.

Будь-яка мовленнєва діяльність характеризується направленістю на досягнення певної мети, в нашій роботі це — дослідження засобів збереження прагматичного "надзавдання" гумористичних текстів в перекладі, адже саме текст є актуалізацією прагматичних інтенцій відправника. Прагматика перекладу — це широке поняття, яке охоплює не тільки прагматичне значення слова, але й цілу низку проблем, пов'язаних із різними ступенями розуміння учасниками комунікативного акту тих чи інших значень і повідомлень, і різним їх трактуванням залежно від лінгвістичних, екстралінгвістичних факторів (фонових знань „background knowledge”) [3].

Термін "прагматичне значення" все ще недостатньо визначений. Він трактується як стилістична характеристика слова, його реєстр [3] і конотативний компонент семантики слова [2]; як окреме прагматичне значення в плані змісту "мовних виразів" [4]. Лінгвістично-прагматичне значення, згідно з теоретичними поглядами Л. С. Бархударова, реалізується переважно через відбір засобів, які обумовлюють семантично-стилістичне значення одиниці, хоча в межах комунікації існує незначна частина саме тих прийомів, які відповідають виключно прагматичному значенню [3]. Окрім виділеного прагматичного значення, доцільно було б зупинитися на прагматичному факторі (особливо при перекладі гумористичної літератури), який необхідно враховувати при описанні будь-якого значення, незалежно від того, чи виділяються прагматичні аспекти в певний тип значення мовного знаку, чи розглядаються в складі інших компонентів його плану змісту. Прагматична інформація, яка закріпилась за знаком, відіграє важливу роль і її збереження забезпечує повну комунікативну адекватність перекладу оригіналу. Породження перекладу, комунікативно адекватного оригіналові, неможливе без низки прагматичних перетворень перекладачем, наприклад, комунікативної компетенції, яка складається, щонайменше, із граматичного, соціолінгвістичного, дискурсивного та стратегічного володіння екстралінгвістичною інформацією.

Існування в стилістиці мови першотвору лексичної синоніміки, яка безумовно пов'язана зі специфічними аспектами перекладу, висуває перед перекладачем особливі "надзавдання", що супроводжуються, іноді, виникненням труднощів під час перекладу, по-перше завдяки семантичній складності слова, а по-друге, завдяки багатогранності лексичної бази [5: 209]. Одним із прикладів "надлишковості" може слугувати притаманне деяким функціональним стилям англійської мови так званих парних синонімів — слів однакового або близького референційного значення, які вживаються паралельно і об'єднуються сполучниками. Усунення семантично надлишкових елементів вихідного тексту дає можливість перекладачеві здійснювати компресію тексту [6: 80].

Можемо зробити висновок: через те, що в поняття синоніма вкладається додаткова емоційна оцінка, перекладач не може "вільно поводитись" із конотативним значенням слова; воно створює умови варіювання образно-виразного потенціалу мовлення. Різниця в прагматичних значеннях мовних одиниць найбільш чітко виявляється при порівнянні слів у межах синонімічного ряду, оскільки саме синоніми мають властивість утворювати єдиний семантичний комплекс з основним значенням (у процесі функціонування синоніми, які постійно вживаються в тій чи іншій сфері або ситуації мовлення, набувають певного стильового значення — додаткові ознаки, які нашаровуються на власне лексичне, предметне, граматичне значення, мають здатність відтворюватись за певних умов, входить до семантичної структури мовної одиниці). Вибір елементу підпорядкований принципу комунікативної доцільності, коли із системи мови відбираються ті мовні одиниці, які за своєю природою максимально сприяють адекватній реалізації інтенції автора в конкретній сфері спілкування.

Прагматичне відношення між елементами мови із інваріантним характером реалізуються за допомогою стильових, стилістичних опозицій, що існують на всіх мовних рівнях і представлені засобами вираження. Стилійстичний прийом утворюється в мовленні за допомогою синтагматичного зв'язку, який виникає між немаркованими одиницями, а також внаслідок взаємодії компонентів тексту.

Якщо слову властиве лише стильове значення, слід враховувати характер його синтагматичних зв'язків з

контекстом, у якому це слово вжите.

Література

- 1.** Аддісон О.Н. Питання лінгвістики і методики викладання іноземних мов. Проблематика мови науки: випуск № 5. – М., 2001.
- 2.** Neubert A. Translation and Translating. The Inimitable Jeeves. Original emphasis. – 2004.
- 3.** Бархударов Л.С. Язык и перевод. – М.: Международные отношения, 2005.
- 4.** Швейцер А.Д. Теория перевода. – М., 1997.
- 5.** Ахманова Г.І. Стилїстика і прагматика. – К., 2003.
- 6.** Коптілов В. Теорія і практика перекладу. Навчальний посібник. – К., 2003.